וארא ג

א. בפסוק[1] „וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור" מפרש רש"י: וימלא מנין שבעת ימים[2], שלא שב היאור לקדמותו, שהיתה המכה משמשת רביע חדש ושלשה חלקים הי' מעיד ומתרה בהם[3].

כוונת רש"י בפשטות היא (כמ"ש במפרשים):

א) לתרץ לשון „וימלא" — לשון יחיד, ד„וימלאו (שבעת ימים) מיבעי לי"[4] [ואם „שבעת ימים" פירושו „שבוע של ימים"[5] (בלשון רש"י בכ"מ[6] — „שטיינ"א של ימים") — הול"ל „ותמלא", כי „שבעת הוא שם לשבוע בלשון נקבה"]; ולכן מוסיף רש"י תיבת מנין, כלומר, דהוי כאילו נכתב בקרא „וימלא מנין שבעת ימים".

ב) לייישב הלשון „וימלא" (גבי מנין ימים), דלכאורה אין לשון זה מתאים בנדו"ד — „כי[8] מלא לא שייך רק על דבר שיש לו שיעור (קצוב) כמו וימלאו ימי' ללדתי', מלא שבוע זאת והם שבעת ימי המשתה[10] — לכך אמר שגם בדבר הזה הי' המכה . . משמשת רביעית ה' חדש ויש לה שיעור שימלא".

אבל עדיין צריך ביאור באריכות לשון רש"י:

אם כוונתו היא רק להשמיענו שהי' שיעור קצוב לכל מכה ומכה (שלכן מתאים ע"ז לשון „וימלא"), הי' מספיק לומר „שבעת ימים, שהיתה המכה משמשת רביע חדש" — ומדוע מאריך רש"י ומוסיף:

(א) „שלא שב היאור לקדמותו" — ובפרט שלכאורה אין בזה חידוש לגבי המפורש בקרא.

[וגם את"ל שכוונתו לפרט ענינה של המכה שאודותי' מדובר בקרא זה — הו"ל לקצר ולכתוב „שבעת ימים, דהכאת היאור"[11] (וכלישנא דקרא כאן „אחרי הכות ה' את היאור"), ומדוע מאריך לתארה בלשון של שלילה „שלא שב היאור לקדמותו"[12]?].

---

1) פרשתנו ז, כה.

2) י"ל — שגם התיבות „שבעת ימים" הן חלק מהד"הי (וצ"ל נדפסות באותיות גדולות), אלא שרש"י מוסיף תיבת „מנין" (כאילו נאמרה תיבה זו בכתוב, כדלקמן בפנים). ועד"ז בכו"כ מפרש"י עה"ת, כמדובר כ"פ.

3) בדפוס ראשון ושני, וכת"י רש"י שתח"י — „בו" במקום „בהם" (ובמדרשים שבהערה 15 — „בהם"). ובפשטות — כי ההתראה היתה לפרעה.

4) ראב"ם, גו"א ועוד כאן.

5) ל' רש"י אמור כג, ח. וראה הנסמן בהערה הבאה.

6) ויצא כט, כז. בא י, כב. יב, טו. אמור שם.

7) ס' זכרון על פרש"י כאן. ע"ש.

---

*) ובדפוס ראשון דפרש"י: וימלא שבעת ימים, מנין שבעת ימים כו'. ובדפוס שני ליתא תיבת „מנין".

8) ל' הגו"א. ועד"ז בקיצור מזרחי. וראה רא"ם. באר יצחק. ועוד.

9) תולדות כה, כד.

10) ויצא שם ובפרש"י.

11) וראה לשון הרשב"ם כאן.

12) ולכאורה דוחק לומר שרש"י בא לשלול הפירוש (חזקוני ז, כ. בכור שור, הובא גם בריב"א עה"ת (ועוד) שם, יז) ש„לא נעשה היאור דם כ"א לפי שעה ומיד מתה הדגה מחמת הדם ואח"כ חזר היאור לקדמותו ומ"ש ולא יכלו מצרים לשתות . .

(ב) „ושלשה חלקים הי׳ מעיד ומתרה בהם״ — „מעיד ומתרה״ מאן דכר שמייהו ולמאי נפק״מ כאן (בהמדובר בקרא ע״ד זמן הכאת היאור)?! ועוד: מנא לי׳ ל־רש״י בפשוטו של מקרא שההעדאה וה־התראה נמשכו[13] זמן מדוייק ומוגבל של שלשה חלקי חדש[14] (והרי רש״י אינו מביא זה בשם המדרש — זאת אומרת, ש־ההכרח לזה הוא מפשטות הכתובים עצמם)?

גם צלה״ב דיוק לשון רש״י „היתה כו׳ רביע חודש ושלשה חלקים כו׳״: במדרשי חז״ל שהובא ענין זה[15] — הלשון הוא: „כ״ד[16] ימים הי׳ מתרה בהם . . ושבעה ימים המכה משמשת כו׳״ וכיו״ב — ו־מדוע שינה רש״י מלשון זה[17]?

ב. ויש לומר הביאור בכל זה:

הלשון „וימלא״ מורה שבשעה זו בא הדבר למילואו ולשלימותו[18], ומקודם לכן עדיין חסר הוא. וכן בענינו: טרם שעברו כל שבעת הימים עדיין הי׳ שיעורה של המכה חסר ולא נגמרה פעו־לתה, ורק כעבור מנין דשבוע ימים „נת־מלא שיעורה״.

אמנם בענין זה (שגמר המכה הוא רק כעבור כל זמנה) שונה מכת דם משאר המכות: פעולת שאר המכות (ששימשו רביע חודש[19]) היתה באופן, שבכל יום ויום נתחדשה פעולת המכה[20] [כמו מכת צפרדע, שבמשך שבעה ימים — בכל יום

לא מפני שהי׳ דם אלא משום והדגה . . מתה ויבאש היאור״ — כי מפשטות ל׳ הכתוב (ז, כא) „והדגה גו׳ ולא יכלו מצרים לשתות גו׳ (ואח״כ) ויהי הדם בכל ארץ מצרים״ משמע, שעיקר המכה הי׳ בזה שהיאור נעשה דם (וראה תוס׳ דעת זקנים (שם, יח). ריב״א הנ״ל. ועוד). ולהעיר מפרש״י (ז, יז) דפשוטו שמכה זו לא באה להלקות המצריים כ״א יראתם. ואכ״מ.

13) וגם את״ל ש(מצד חשבון השנים צ״ל ש)המכות לא באו תיכף זא״ז אלא נמשכו קרוב לשנה* (ראה מפרשי השמוא״ר כאן — פ״ט, יב. מהרז״ו לשמו״ר פ״ה, יט. ועוד. וראה תו״ש פרשתנו כאן אות צט) — מ״מ, מנ״ל בפשוטו של מקרא שמשה הי׳ מעיד ומתרה בהם כל הזמן שבין מכה למכה. וראה לשון המדרש (דב״ר פ״ז, ט) „לשלשים יום היתה באה המכה והיתה עושה ז׳ ימים והלכה לה והיו נרווחין כ״ג ימים בין מכה למכה״. וראה מדרש תהלים שבהערה 15 ובפי׳ מהר״י כהן (חתן המהר״ל) שם.

14) היינו חודש קצוב (ולא שבוע ושבוע וכיו״ב). ולהעיר מהתראת נינוה (יונה ג, ד), ב״ד (ראה מו״ק טז, א. אנציקלופדי׳ תלמודית ערך הזמנה (ב) וש״נ). ועוד.

---

*) ולהעיר: בפשש״מ — משה הי׳ בן פ׳ בדברו אל פרעה (פרשתנו ז, ז), ונפטר בן ק״כ שנה (ברכה לד, ז), ובי״ה הלכו במדבר מ׳ שנה (בשלח טז, לה. שלח יד, לג. דברים ב, ז. ועוד). ואכ״מ.

15) שמו״ר פ״ט, יב. תנחומא פרשתנו יג (ותנחומא באבער יד). ועד״ז בדב״ר שם. מדרש תהלים (שוח״ט) עה״פ עח, לח (וכן בהוצאת באבער שם).

בפיוט של ר״א הקליר (הובא בבחיי כאן): ירח ימים כו׳ שלשה חלקים כו׳ ורביעית כו׳. אבל מובן שטעמא בעי, אמאי העדיף רש״י לשון זה על לשון חז״ל בכל המדרשים הנ״ל.

16) ראה הגהות הרש״ש לשמו״ר שם (ועוד).

17) עוד שינויים בל׳ רש״י לגבי ל׳ המדרש — ראה לקמן הערה 26; 36; בפנים סעיף ו׳.

18) ראה ס׳ השרשים להרד״ק ערך מלא. וש״נ.

19) משא״כ מכת בכורות שמתו ברגע אחד, שאינה בכלל זה ש„היתה המכה משמשת רביע חדש״. ובמכת חשך ששת ימים. וראה השקו״ט במפרשי רש״י והשמו״ר. ועוד. שו״ת הרדב״ז ח״ג סתתי״ג. ואכ״מ. וראה הערה 20, 21, 35.

20) ראה גם גבורת השם (להמהר״ל) רפל״ג [אבל ראה שם בהמשך הפרק (וכן בגו״א פרשתנו ח, ה) שבמכת צפרדע ועוד לא הי׳ כן. ע״ש. וראה הערה הבאה].

היו מקרקרים בכל גבולי מצרים: במכת כנים – הלכו ורחשו באדם ובבהמה בכל יום ויום, ועד"ז בשאר המכות[21] – ולכן מתאים בהם הלשון „וימלא", כלו־מר, „שיעור" פעולת המכה „נתמלא" ב־שבעת הימים שהיתה מכה זו „משמשת" – פועלת והולכת (ועד אז עדיין לא נגמרה פעולת המכה (לא – תוצאותי")):

משא"כ במכת דם, הרי ברגע הראשון של המכה נהפכו „כל המים אשר ביאור . . ויהי הדם בכל ארץ מצרים"[22].

כמפורש בקרא: וימלא ז' ימים אחרי הכות ה' את היאור.

ואף שבמשך כל שבעת הימים של־אחרי הכאת היאור היו נכנסים מים חדשים להיאור[23] – הנה לא הי' צורך לפעולת מכת הדם מחדש כדי שגם מים אלו יהפכו לדם, כי מלשון הכתוב „כל המים אשר ביאור" ומהלשון „הלקה את יראתם"[24] מובן שמכת דם היתה בכל היאור (נהר נילוס) ובכל מקום שנמצא „יראתם" – גם מחוץ לגבולות מצרים[25];

ואולי יש להוסיף, שרק כמות קטנה של המים החדשים שנכנסו למקור היאור הגיעו ל(חלק) היאור שבארץ מצרים ונתבטלה במיעוטה, ובכלל – קמא קמא בטיל;

ומכיון שפעולת המכה „הכות היאור" כבר נגמרה ברגע הראשון, שוב לא שייך לומר לכאורה שבמשך שבעת ה־ימים היתה המכה ממשיכה בפעולה עד ש„נתמלא שיעורה" בשבעת ימים[26].

[במדרש איתא[27] ד„מצרי וישראל ב־בית אחד והגיגית מלאה מים ומצרי . . מוציאה מליאה דם וישראל שותה מים . . והמצרי אומר לו תן לי בידך מעט מים ונותן לו ונעשו דם" (ורק „כשהי' לוקח מישראל בדמים הי' שותה מים"), ולפ"ז נמצא דגם במכת דם היתה פעולת המכה נמשכת כל שבעת הימים, דהרי כשהגיעו המים מיד ישראל ליד מצרי נהפכו אז לדם.

אבל בפרש"י אין כל זכר לנס זה, והטעם – כי אין כל רמז לנס זה ב־פשוטו של מקרא[28], ואדרבה: בכתוב מ־פורש[29] „ויחפרו כל מצרים סביבות

---

21) וגם במכת דבר – „ביום ראשון הוכו כולם בדבר ומתו בתוך ז' ימים" (שו"ת הרדב"ז שם). וכן בחשך שהיתה המכה הולכת ומתגברת (ראה פרש"י בא י', כב. שו"ת הרדב"ז שם).

ובכל אופן: גם את"ל שהיו מכות שלא היו באופן שפעולתן היתה הולכת ומתגברת (וראה הנסמן בהערה הקודמת. ועוד) – לא קשיא, כי בהם לא נאמר הלשון „וימלא", משא"כ במכת דם.

22) ז, כ־כא. וכולל לא רק המים שביאור עצמו, אלא גם המים שב„נהרותם . . יאוריהם . . אגמיהם . . כל מקוה מימיהם . . ובעצים ובאבנים" (שם, יט. וראה רש"י שם).

23) וראה ראב"ע כאן פסוק כב. גבורת השם שם.

24) רש"י פרשתנו ז, יז.

25) ועוד: מכיון שטעם המכה הי' כדי להלקות יראתם הי' צ"ל המכה בכולה, שלא יאמרו שאין לו שליטה על כל „יראתם" (ע"ד פרש"י וירא יט, כד: בשלח יד, ב (בנוגע למצרים). ועוד).

26) ואף שכל יום שא"א להמצרים לשתות מים מן היאור נתוסף בצערם – הרי אין זו הוספה בפעולת המכה (אלא רק בתוצאות שלה).

[ועפ"ז יומתק השינוי בל' רש"י – „היתה המכה משמשת", ולא כתב (כלשון שמו"ר ותנחומא שם) „משמשת בהם" (ע"ד „מתרה בהם") – כי הדיוק כאן הוא פעולת המכה – „משמשת", ולא התוצאה בהמצריים („בהם")].

27) שמו"ר פ"ט, י (וש"נ) ותנחומא שם.

28) כקושיית הראב"ע (פרשתנו ז, כד). – וב־פרט ע"פ משנ"ת במק"א (לקו"ש חי"א ע' 31 ואילך), שפששמ"ם הוא כדעת הראב"ע (שם) שג' המכות ה־ראשונות פגעו גם בישראל. ע"ש.

29) פרשתנו שם.

היאור מים לשתות כי לא יכלו לשתות ממימי היאור", שפירושו (ע"ד הפשט) הוא, שהמים מחפירות אלו היו ראויים לשתי' ושתו אותם[30] (כי המכה היתה רק במי היאור, ולא בהמים שחפרו "סביבות היאור"[31], והיינו שהמים האלה לא נהפכו לדם).

ולכן מבאר רש"י – "שלא שב היאור לקדמותו", כלומר, גם מכה זו ("היתה המכה משמשת" –) היתה במשך כל שבעת הימים, אלא שלא היתה ע"י פעולה, כ"א באופן שלילי – "שלא שב היאור לקדמותו".

וההסברה: א) מפורש בקרא, כנ"ל, ד"הכות היאור" – הי' לפני ה"שבעת ימים", וא"כ פעולת המכה נגמרה אז. ב) לאידך, לא מצינו שלאחרי גמר מכת דם תהי' פעולה להחזיר את הדם למים. וב־פשטות – "שב היאור לקדמותו" בדרך ממילא[32], ונמצא שהמכה "היתה משמשת" כל שבעת הימים (שלא ישוב היאור לקדמותו). ולכן גם במכה זו מתאים הלשון "וימלא (מניז) שבעת ימים" – ש"נתמלא" שיעור המכה.

ג. ובכל זאת אין רש"י מסתפק בזה, כי עדיין אינו מיושב היטב המשך ה־כתובים כאן – "וימלא גו' אחרי הכות גו' ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה ואמרת אליו גו'",

דהלשון משמע קצת, שהכתוב "וימלא גו'" הוא (גם) הקדמה להתראה שבפסוק שלאח"ז, דכאשר "וימלא שבעת ימים גו'" אזי אמר ה' למשה שילך ויתרה את פרעה על אודות מכת צפרדע[33].

דאם כוונת הכתוב היא רק להודיענו כמה ימים נמשכה המכה – הול"ל "ותהי המכה שבעת ימים" (וכיו"ב); ומזה שה־כתוב מדייק לומר "וימלא שבעת ימים גו'" (היינו הזמן דסיום וגמר המכה) משמע קצת, שפסוק זה הוא הקדמה להבא לאחרי סיום מכה זו.

אבל לאידך, אם "וימלא גו'" הוא רק הקדמה לפסוק שלאח"ז – הול"ל "ויהי אחרי המכה" (וכיו"ב). ומכיון שהכתוב מודיע בהקדמה זו גם שיעור זמן שימוש המכה ("וימלא שבעת ימים") משמע, שגם שיעור זה נוגע להמשך בפסוק שלאח"ז ע"ד ההתראה.

וזהו שרש"י כותב – "שהיתה המכה

---

30) ומתורץ בפשטות מ"ש (שם, כב) ויעשו כן חרטומי מצרים גו' (ראה ראב"ע שם. חזקוני וריב"א שבהערה 12. ועוד).

31) במדרש (שמו"ר שם, יא) פלוגתא, ולחד מ"ד סביבות היאור הי' דם (והמצריים חפרו בחשבם שימצאו מים – ראה מפרשים שם). אבל בפשש"מ שהיו יכולים לשתות מים מסביבות היאור ושתו, שהרי רש"י אינו מפרש בזה.

וי"ל, דאדרבה: מכיון שלפרש"י באה מכה זו להלקות יראתם – אין להכות המים שסביבות היאור (שאינם מנילוס), שא"כ אין מכה זו שייכת ליראתם כ"א למים (בכלל). – ומש"נ "נהרותם . . יאוריהם גו'" (ראה הערה 22), י"ל בפשש"מ, כי המים שב־מקומות אלו באו מהיאור (ע"ד "בעצים ובאבנים" שהובאו לשם ממק"א).

32) והרי לא מצינו שהיו צריכים להוציא הדם מהאגמים וכל מקוה מימיהם לאחרי המכה, או שהיתה פעולה ונס מיוחד שהדם בכל מקומות הנ"ל יחזור למים – ע"ד שנא' בהמכה (ז, יט) "ונטה ידך על מימי מצרים על נהרותם על גו' ויהיו דם".

וראה השקו"ט בכמה מפרשים (חזקוני, בכור שור, תוס' דעת זקנים וריב"א שבהערה 12. ספורנו שם, יח. אברבנאל. ועוד) – אם המים נעשו דם או רק נראו כדם (והי' להם טעם דם) ובמהותם נשארו מים. ושתיקת רש"י – משמעותה דמפרש כפשוטו ש"מ ממש.

33) להעיר גם מס' דבק טוב לפרש"י כאן.

משמשת רביע חודש ושלשה חלקים הי' מעיד ומתרה בהם", כלומר: גם ההתראה היתה קשורה עם שיעור וזמן מסויים, ועוד זאת – שני הענינים שבכל מכה (שימושה של המכה והתראתה) ושיעורם, הם חלקים משיעור אחד שלם*[33] הכולל כללות המכה: השיעור השלם והקצוב של כללות המכה הי' חודש[34] (שלם)*[34], והחודש נחלק לשנים: חלק אחד (רביע החדש[35]) הי' שיעורה של המכה עצמה, ושלשה חלקים – שיעור ההתראה.

ד. וי"ל דזוהי כוונת רש"י – שמקדים "שהיתה המכה משמשת" ל"הי' מעיד ומתרה בהם" [היפך סדרן בפשטות, דמקודם באה ההעדאה וההתראה ואח"כ המכה[36]]:

מקורו לסדר זה הוא סדר הכתוב, ש"וימלא שבעת ימים" (המלמדנו את שיעור הזמן שהיתה המכה משמשת) בא כהקדמה ל"ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה ואמרת אליו גו'" – ההתראה על המכה שלאח"ז. ועל יסוד זה הוא פירושו של רש"י, שחודש הימים שנקצב לכל מכה ומכה נחלק באופן, שהרביע הראשון "היתה המכה משמשת . . ושלשה חלקים (שלאח"ז) הי' מעיד ומתרה בהם" על המכה שלאח"ז.

אלא שלכאורה דבר תמוה הוא – איך מתאים לומר ששיעור זמן המכה נחלק באופן שבתחילה באה המכה ואח"כ ההתראה על המכה שלאחרי' – הרי כל ענין ההתראה הוא הכנה והקדמה להמכה (שתבוא לאחרי' דוקא)!

ה. ויש לומר הביאור בזה:

כוונתן של ההתראות לפרעה הי' לא (רק) במובן הרגיל של התראה, הכנה למכה שלאחרי' – (אלא) כדי לאיים ולהשפיע על פרעה לשלוח סו"ס את בנ"י מארצו,

שהרי הקב"ה אמר למשה תיכף בתחילת שליחותו לפרעה "ואני אקשה את לב פרעה גו' ולא ישמע אליכם פרעה גו'"[37] –

ההתראות היו (ג"כ) ענין של "מכה" – כדי "לרדותו . . ביסורין"[38], היינו, לגרום לו צער ויסורין, הדיבורים שהי'

---

*33) ואולי י"ל שלכן נקט רש"י שהשיעור הקצוב לכל מכה הי' חודש (ולא שבוע ושבוע – ראה לעיל הערה 14) – כי מסתבר לומר שהשיעורים של שני חלקי המכה היו חלקים מתקופה אחת – "חודש" (וכמו "שבעת ימים" של שימוש המכה שהם תקופה אחת – שבוע).

34) ובל' המדרש תהלים (באבער) שם: חודש הי' קצוב לכל מכה. וראה גם הלשון בדב"ר שם.

*34) להעיר משינוי בגובה המים בנהרות (כולל נילוס) בקשר לימים בחודש, כמחז"ל (רבינו בחיי. וראה מו"נ ח"ב פ"ל) עה"פ וממגד גרש ירחים.

35) וי"ל שבזה מוסיף רש"י ג"כ שאין צ"ל "שבעת ימים" בדיוק בכל מכה ומכה, אלא בערך רביע חדש (וכן "שלשה חלקים" שלאח"ז). ומתורצת קושיית הבעלי תוס' (דעת זקנים) כאן ש"לא היתה כ"א כ"ח יום". וכן – הערת המפרשים ממכת חשך (שלכאו' היתה רק ו' ימים).

36) ובפרט שרש"י משנה בזה מלשון המדרשים (שצויינו בהערה 15), שבכולם מקדים "מתרה בהם" ל"המכה משמשת".

ובפשטות הטעם (וראה גם לקו"ש ח"ו ע' 58 הערה 14) – לפי שכאן בא לפרש "וימלא (מנין) שבעת ימים"; ורק אח"כ ממשיך לבאר מה אירע בשאר חלקי החדש.

אבל עדיין אינו מיושב לגמרי, כי רש"י כבר פירש הכתוב "וימלא שבעת ימים" – בכתבו "שלא שב היאור כו'", והמשך לשונו הוא רק ביאור שזהו השיעור הקצוב. ולכאו' הו"ל לתאר סדר המכה כפי שאירע בפועל.

37) פרשתנו ז, ג-ד.

38) ל' רש"י – פרשתנו ז, א. והכוונה גם ע"י דיבורו של משה – ראה לקו"ש חט"ז ע' 74.

משה מדבר לפרעה מלך מצרים בסגנון של התראה וכו' במשך כל זמן הנ"ל, ה"ז צער ויסורין לפרעה.

ועפ"ז מובן שההתראה היא המשך למכה שלפני', ובפרט שהמכוון בההתראות – „לרדותו . . ביסורין" – נעשה בתוקף יותר כאשר ההתראות באות ב־סמיכות למכות (בפועל[39]): כאשר אך זה עתה שב היאור לקדמותו – ומיד בא משה אל פרעה בהתראה על המכה הבאה – הרי זה ממשיך ומגדיל את ה־שימוש וההכאה של המכה הקודמת.

וי"ל אשר גם מטעם זה, באה ההת־ראה על המכה הראשונה (דם) בהמשך (ותיכף) למופת המטה – דלאחר המופת לפני פרעה שמטה אהרן נעשה לתנין גו' ויבלע גו' את מטותם[40] צוה ה' למשה: „לך[41] אל פרעה גו' והמטה אשר נהפך לנחש תקח בידך, ואמרת אליו גו'" (ההת־ראה על מכת דם) – כי עי"ז פעלה ההתראה על פרעה ביתר שאת.

ו. עפ"ז מתורץ עוד דיוק בלשון רש"י: במדרשים[15] הלשון „הי' מתרה" ו־רש"י מוסיף „הי' מעיד ומתרה" (ועוד – מקדים מעיד לפני ומתרה):

החילוק בין מעיד ומתרה הוא[42]: העדאה (לשון עדות[43]) ענינה – להודיע ולגלות דבר שאירע בעבר או שיקרה בודאי בעתיד; ואילו התראה פירושה, להזהיר שביאת הדבר תלוי' בהנהגתו של המותרה – דאם יעשה תשובה (או לא יחטא) לא יבוא, ואם לאו יבוא.

וכן בדברי משה אל פרעה היו שני הסוגים: ההעדאות הן הודעות שיענש (בודאי) על בלתי שלחו את עם ישראל, וההתראות על העתיד – „אם מאן אתה לשלח גו'"[44] (לאחרי התראה זו) תבוא עליו מכה פלונית.

וע"פ המבואר לעיל במטרת ההת־ראות מובן הטעם שרש"י מקדים „מעיד" ל„מתרה"[45] – כי ההתראות היו ענין של „העדאה", דהגם שנאמרו בלשון התראה – „ואם מאן אתה גו'" – מ"מ, מכיון ש„לא ישמע אליכם פרעה", הרי הן (גם) העדאה, ומשה (שהוא המדבר לפרעה) ידע שבודאי תבוא המכה.

ז. ש"פ וארא חלה (ברוב השנים[46]) בשבת מברכים חודש שבט או (כבשנה זו[47]) שבת ר"ח שבט – שבעשירי לחודש זה הוא יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר.

---

39) ע"ד פרש"י ר"פ אחרי.

40) פרשתנו ז, ט ואילך.

41) שם, טו ואילך.

42) בהבא לקמן ראה לקו"ש ח"ו ע' 58 ואילך.

43) אף ש„מעיד" הוא ג"כ לי' התראה (רש"י מקץ מג, ג) – מ"מ, מהכפל והשינוי בל' רש"י כאן מוכח כנפנים. וראה לקו"ש שם בהערה 13. וש"נ.

44) פרשתנו ז, כז. ועוד.

45) ובפשטות הטעם, כי במכה הראשונה היתה העדאה (ראה פרשתנו ז, טז־יז), ובמכה השני' – התראה (שם, כז).

46) רק בשתי קביעויות בלבד (א' דשנה פשוטה וא' דשנה מעוברת)* – שבת וארא אינה שבת מברכים או ר"ח שבט (ואז חלה ביום ג' שבט – דמיני' מתברכת ש"ק יו"ד שבט (יום ההילולא) שלאח"ז).

47) תשמ"ז.

---

*) ראה הלוחות שבסוף או"ח לאחרי הל' ר"ח. — ומפורסם שיש ערעור על לוחות אלה (ראה פר"ח לאו"ח הל' ר"ח. שו"ת אבני נזר חאו"ח סשט"ו. חת"ס ח"ו סי' לה. ס' קורות חשבון העבור ע' קסג ואילך. ועוד).

וי"ל רמז ולימוד בעבודת השם מהנ"ל (ע"ד ההתראות לפרעה (להמנגד), ש-עיקרן היו כדי "להכותו", "לרדותו . . ביסורין") – ע"פ המבואר במאמרי יום ההילולא[48], בענין מדת הנצח – שיש ענין מיוחד במלחמה לשבור ולנצח את המנגד,

אשר[49] ענין הנצחון (מדת הנצח) נטוע ומושרש בעצם הנפש, שלכן בשביל נצוח מלחמה פותח המלך את האוצרות החתומים והכמוסים מדור דור, וכמו"כ ברוחניות, שבשביל נצחון על המנגדים לקדושה, לכל הקשור להקב"ה וישראל (בניו של מקום) ותורה ומצות, הרי הקב"ה מגלה האוצרות הרוחניים הכי נעלים כדי לנצח מלחמה זו,

וכן הוא בנוגע למצרים, וכמו שמביא בהמאמר (בפרק השייך לשנה זו[50])

משנ"ת[51] "מוצא רוח מאוצרותיו שהכה בכורי מצרים", "דבשביל להכות בכורי מצרים . . (ש)הם תוקף ועוצם הקליפה, ובשביל זה מוציא רוח מאוצרותיו".

ומזה ההוראה גם אלינו, בדורנו זה, דרא דעקבתא דמשיחא, דמבלי הבט על גודל החושך כפול ומכופל שבעולם, עלינו לדעת שבשביל ניצוח מלחמה רוחנית זו, ניתנו לנו כל הכחות ה-דרושים לזה, מ"אוצרות" הכמוסים של הקב"ה[52], ועל ידי זה שעומדים חזק בתוקף גדול ומתחזקים בעסק התורה והעבודה והמצות, נזכה בקרוב לנצחון, לנצחון האמיתי,

שבני ישראל יצאו מן הגלות ביד רמה, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ וארא תשל"ה)

---

48) המשך באתי לגני השי"ת, שנמסר ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר ללמוד ברבים ליו"ד שבט תש"י, יום הסתלקותו.

49) ראה שם פי"א ואילך.

50) תשמ"ז – פי"ז.

---

51) תהלים קלה, ז-ח.

52) ראה המשך הנ"ל שם פי"ט-כ.

---

*) שנה הי"ז ללימוד ההמשך פעם שני'

(כמשנ"ת כמ"פ אשר י"ל שכל פרק מהעשרים פרקים של ההמשך מכוון גם לשנה אחת בפ"ע).